

## DVE KNJIGI ANTONA INGOLIČA

Če bi hoteli na kratko označiti bistvo Ingoličevega pripovedništva, potem bi lahko zapisali, da je Anton Ingolič avtor, ki zvesto in nazorno pripoveduje drobne življenjske pripetljaje. Tudi obe nedavno izišli knjigi<sup>1</sup> potrjujeta zgornjo misel o Ingoličevem pripovednem slogu, ki se je od *Lukarjev* dalje le neznatno izpreminjal in preoblikoval. Deskriptivni in linearni realizem novjših avtorjevih del je ostal skoroda tak, kakršen je bil v pisateljevih prvencih. Vsekakor je zanimivo, da nanj ni vplival pisateljev miselni razvoj. Vztrajanje pri estetski in slogovni značilnosti prvega leposlovnega stavka, ki ga je bil Ingolič zapisal še v tridesetih letih, je vsekakor zanimiv primer stalnosti v našem sodobnem slovstvu, v katerem je sicer očitno iskanje in celo hlastanje za novimi stilnimi in pripovednimi načini in prijemi.

Ko razmišljamo o tem pojavu in iščemo bolj ali manj zadovoljivo razlago zanj, se nam ustavi misel ob problemu, v katerem utegne biti zapopaden tudi problem Ingoličevega pripovedništva. Osnova Ingoličevega sloga tiči vsekakor v miselno skrbno zasnovani in s čustvenostjo podprti shematični predstavi o življenjski problematiki in njenih premenah. Povedano z drugimi besedami: Ingolič oblikuje življenjsko in fabulativno gradivo na osnovi nadrobno izdelane kategorizacije življenjskih pojavov, pri čemer mu pisateljska moralna zavest kot nekakšen katalizator odkriva negativni in pozitivni pol človeške dejavnosti. Oglejte si samo moralno razvrstitev oseb v *Črnih labirintih* in v *Nebo nad domačijo* in spoznali boste, da jih je pisatelj razpostavil v soglasju s svojo, v bistvu sociološko razpredelnico, ki deli osebe v močno ločene svetove, med katerimi se razvijajo in sprožajo konfliktne situacije. Mnogo redkeje ali celo izjemoma pa boste našli v Ingoličevih delih na primere, da bi sicer naravne konfliktne situacije ali zapletljaji rasli in se oblikovali v eni sami osebi, pa najsi bo ta že na levi ali na desni strani Ingoličeve življenjske razpredelnice. A marljivo opazovanje in nabiranje drobnih življenjskih pripetljajev oziroma dogodkov, kakor smo prej dejali, je v bistvu spontana korektura pisateljeve kategorične sheme in zato tudi popravek pisateljeve shematične sociološke misli in njene predstave o sodobni ali pretekli človeški komediji. Ingoličeva živopisna pripovednost se skrbno izogiba vsem tistim problemom, s katerimi se sicer ubada moderna literatura doma in na tujem. Zato bralec ne najde v Ingoličevih spisih psihološke analize posameznih oseb in analize njihove duhovne in fiziološke strukture, zato je čas dogajanja Ingoličevih zgodb linearno jasen in preprost, zato so njegove osebe tipični predstavniki enega samega in konkretnega trenutka, nikdar pa niso združitev in prepletanje več in neštetih življenjskih trenutkov. Pisatelj veruje v fiziološko in sociološko determiniranega človeka, ki se bojuje proti zlim silam zunaj sebe, le redko pa z usodnimi silami v samem sebi. Tem manj pa seveda zanima našega avtorja proces razkranjanja duševnosti sodobnega človeka, s katerim se danes na veliko ukvarjata sodobna literatura in filozofija. Ingolič veruje v Klepa iz prve knjige in v družino Rojnikovih iz druge knjige, in kar ga v prvi vrsti zanima, je predvsem njihov socialno eksistenčni

<sup>1</sup> Anton Ingolič, *Črni labirinti*. Roman. Str. 160. Izdala Mladinska knjiga. Ljubljana 1960. — *Nebo nad domačijo*. Roman. Str. 348. Izdala Založba Obzorja. Maribor 1960.

problem, ki pa je v obeh delih obarvan s hrepenenjem po domovini in domačem kraju.

Obe zgodbi sta namreč izseljenski. Medtem ko *Črni labirinti* pripovedujejo o izseljencu, ki se šele odpravlja, oziroma bojuje za svojo vrnitev v domovino, pa opisuje *Nebo nad domačijo* prve mesece življenja bivših izseljencev in sedanjih povratnikov v domovini. Obe deli sta nastali kot rezultat opazovanja izseljenskega življenja v severni Franciji in južni Holandiji. Na osnovi tamkaj nabranega gradiva, ki se mu je pridružil tudi gradivo iz življenja povratnikov, se je Ingolič lotil motiva, ki se ga naša sodobna literatura še ni dotaknila v tisti meri, kot to motiv izseljencev v resnici tudi zasluži.

Čeprav je Ingoličeva pripoved preprosta in nezahtevna, pa se vendarle ni izgubila v idealizaciji problemov, s katerimi se srečajo izseljenci po vrnitvi v domovino. Zakaj če natanko pregledamo usodo članov Rojnikove družine, ki jih v domovini čakajo smrt, pomanjkanje, proces, krivična aretacija, beg iz obupa in smrt na meji in mnoge druge vsekakor zelo nelirične in neoptimistične nevšečnosti ob srečanju z domačim krajem, potem moramo zapisati, da Ingolič poizkuša biti veren, pa tudi pogumen kronist dogodkov iz življenja izseljencev in povratnikov. Obilje resničnih in prav nič izmišljenih drobnih pripetljajev, s katerimi se srečujemo na straneh obeh Ingoličevih knjig, opozarja na dokumentarno vrednost *Črnih labirintov* in *Neba nad domačijo*. Ta pozitivna posebnost pa bolj ali manj odtehta nekoliko preveč enostaven dialog, ne preveč domiselno psihološko karekterizacijo posameznih oseb in morda malce preveč zavozlano konstrukcijo obeh zgodb, zlasti pa druge. Značilne posebnosti Ingoličevega pripovednega sloga, ki jih poznamo iz njegovih predvojnih in povojnih del, so tudi v *Črnih labirintih* in v *Nebu nad domačijo* ohranile svojo neizpremenjeno stalno podobo. Zelo zahteven bralec bo bržkone večkrat nezadoščen ob branju obeh romanov, medtem ko širokemu občinstvu knjigi prav gotovo ne bosta tuji in nezanimivi in pisateljev čustveni in poštenu odnos do ljudi in njihovih življenjskih tegob, ki ga izpričujeta obe deli, ga bo prav gotovo marsikdaj pritegnil.

Bojan Štih

## BESEDA O MLADINSKIH KNJIGAH

Slišal sem že, da se lahko pravzaprav vsakdo, ki premore nekaj kulture in vztrajnosti, uveljavi v mladinski književnosti: nekaj smisla za fabulativne kombinacije in nekaj drznosti v snovanju da je treba in uspeh je tu. Ne gre zanikati, da poznamo nekaj takih »dosežkov« tudi na naših knjižnih policah, le da jih človek odloži, ne da bi prav vedel, kaj je prebral: vse je več ali manj sivo, shematično, šablonsko.

Ali poznamo še mladinsko književnost povsem drugačne narave; ta nas kljub svoji posebni viziji življenja osvoji, premami in nam obogati zavest z novimi življenjskimi spoznanji. Tudi v njej se je razmahnila fantazija na prvi videz skoraj neobzrdano in ustvarila čisto posebne svetove, ki jim z racionalno logiko ne moremo prav do dna, in vendar vlada tu neki višji red: osnovna življenjska gibala so ohranila realna razmerja in neizpodbitne etične zakonitosti uravnavajo dogajanje.